

Datum: 27.11.2020.

Broj: 02-06-820

TI BiH: Najnovija afera potvrđuje – vetting procedure jedino rješenje za pravosuđe

Pravosuđe se nalazi u dubokoj krizi koja se jedino može izliječiti radikalnim reformskim zahvatima kao što su rasformiranje trenutnog saziva VSTS-a, uvođenje vetting procedura ili re-evaluacije svih sudija i tužilaca, i donošenje seta novih propisa koji će osigurati integritet i odgovornost.

Banja Luka, 27. novembar 2020. – Transparency International u Bosni i Hercegovini (TI BiH) poziva međunarodne aktere da osiguraju mehanizme i sredstva za radikalni reformski zaokret u pravosuđu. Najnovija afera u kojoj predsjednik Visokog sudskog i tužilačkog savjeta (VSTS) na objavljenom snimku na neprimjeren način navodno razgovara o imenovanju sudije koja je sestra članice VSTS-a dodatno će narušiti povjerenje građana jer ovi navodi neće biti istraženi. Disciplinske komisije, sastavljene od članova VSTS-a, ranije su zauzele stav da predsjednik VSTS-a ne može snositi disciplinsku odgovornost jer radnje preuzima u svojstvu predsjednika Savjeta, a ne sudije. Nekažnjivost dovodi do toga da se ponavljaju primjeri neprimjerenog ponašanja.

TI BiH je krajem 2017. godine, prije nego što je lice koje se pominje u snimku imenovano na mjesto stručne saradnice u Okružnom privrednom sudu, primio prijavu da je konkurs farsa i da će ovo lice biti imenovano zbog svojih porodičnih veza sa članicom VSTS-a. Okružni privredni sud u Banjaluci je odbijao dostaviti informacije o konkursnoj proceduri, te ih je dostavio poslije više od dvije godine i dvije sudske presude u koristi TI BiH. Dokumentacija je pokazala da je izabrana kandidatkinja zaista bila najbolja na pismenom testiranju, ali se u prijavi, u kojoj je najavljeno njeno imenovanje, isticalo da je pismeno testiranje najveći koruptivni rizik. I da će to biti razlog što će mnogi protivkandidati odustati od procedure, kao što je i bio slučaj.

Posljednji nalazi Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE), Američke agencije za međunarodni razvoj i saradnju (USAID), ali i raniji izvještaji Evropske komisije i domaćih nevladinih organizacija jedinstveni su u ocjeni da se stanje u pravosuđu rapidno pogoršava. Prema izvještaju OSCE-a o odgovoru pravosuđa na korupciju, samo jedna optužnica je podignuta u predmetima visoke korupcije u 2019. godini, dok USAID zaključuje da su sami tužioc i sudije dali negativnu ocjenu svom radu u domeni borbe protiv korupcije. Prema nalazima iz percepcije javnosti o pravosuđu, koji su predstavljeni na debati Delegacije Evropske Unije u BiH „Pravo na pravdu“, dvije trećine građana nema povjerenje u ovu granu vlasti. Dok su objektivni nalazi i percepcija javnosti u stalnoj silaznoj putanji, administrativni podaci pokazuju rast broja zaposlenih u sudovima i tužilaštvima u posljednjih pet godina, kao i rast sudskih i tužilačkih budžeta za čak 24% i 39%.

Trenutni zakonodavni i institucionalni okvir nije u stanju osigurati integritet i nužne reformske procese. VSTS je dio problema, a ne rješenje. Izmjene i dopune zakona o ovom regulatornom organu neće promijeniti „sindrom nekažnjivosti“ počinitelaca visoke korupcije o kojem izvještava OSCE, ili iskorijeniti korupciju u imenovanju sudija i tužilaca. Pravosuđe se nalazi u dubokoj krizi koja se jedino može izliječiti radikalnim reformskim zahvatima kao što su rasformiranje trenutnog saziva VSTS-a, uvođenje *vetting* procedura ili re-evaluacije svih sudija i tužilaca po ugledu na Albaniju, i donošenje seta novih propisa koji će osigurati integritet i odgovornost.

TI BiH poziva međunarodne i domaće aktere da definišu nove mehanizme koji će osigurati integritet i odgovornost u pravosuđu. Bosni i Hercegovini je neophodna podrška međunarodnih stručnjaka i partnera,

kao i domaćih stručnjaka koji nisu dio pravosudne zajednice nekoliko godina unazad, ali i uspostavljanje privremenog regulatora u sektoru pravosuđa koji će zamijeniti aktuelni saziv VSTS-a koji je izgubio svaki kredibilitet.